

กระบวนการใช้สื่อมวลชนในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การดำเนินกิจการต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนในเชิงลบอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำ โครงการโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิง และโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของ กฟผ. อย่างรุนแรง ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ ๆ 3 ประการด้วยกัน

ประการที่หนึ่ง เนื่องจากลักษณะภารกิจหลักของ กฟผ.เอง ที่จำเป็นต้องพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าและแสวงหาทรัพยากรเชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า ในการดำเนินการดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง ดังนั้น จึงเป็นประเด็นสำคัญที่มักจะถูกหยิบยกมาวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบอยู่เสมอ

ประการที่สอง ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดกระแสความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศต่าง ๆ ซึ่งกระแสการอนุรักษ์ดังกล่าวได้แพร่ขยายไปทั่วโลก และหลังไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศผู้นำให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ประเทศในโลกที่ 3 ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงทำให้เกิดกลุ่มและชมรมอนุรักษ์ต่าง ๆ มากมาย ที่ทำการประท้วงการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าต่าง ๆ ของ กฟผ. อยู่ตลอดเวลา

ประการที่สาม เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคแห่งเสรีภาพและการแข่งขันของสื่อมวลชน ดังนั้นสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จึงจำเป็นต้องแสวงหาข่าวสารซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน นอกจากนี้มักจะทำการขยายผลข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ดูรุนแรงและเลวร้ายเกินความจริง ทั้งนี้ เพื่อเรียกร้องความสนใจติดตามจากประชาชนผู้รับสาร ซึ่งโดยธรรมชาติของผู้รับสารโดยทั่วไปย่อมสนใจข่าวเชิงลบมากกว่าข่าวในเชิงบวก ดังนั้น ข่าวการดำเนินงานต่าง ๆ ของ กฟผ. จึงถูกหยิบยกมาเผยแพร่ในลักษณะข่าวเชิงลบ และรุนแรงมากกว่าเชิงบวก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งจะส่งผลให้ยอดจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น

ในการดำเนินงานของ กฟผ. นั้น ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้ก็คือการเป็นองค์การที่มีภาพลักษณ์ดี เพราะจะทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้การยอมรับ ร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ของ กฟผ. โดยเฉพาะการดำเนินการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ต้องมีส่วนกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นเรื่องยากต่อการยอมรับและเข้าใจ เพราะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รวมทั้งความหวาดกลัวที่ฝังลึกลงในจิตใจ จากการรับรู้ข่าวการรั่วไหลของโรงไฟฟ้าปรมาณูเชอร์โนบีลในสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นภาพลบอยู่ในความคิดของคนส่วนใหญ่ โดยไม่ได้พยายามทำใจให้รับข้อมูลด้านบวก

ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินกิจการด้านพลังงาน เพราะตามธรรมชาติของการพัฒนาพลังงานทุกด้านย่อมจะมีผลกระทบต่อประชาชนไม่น้อย ยิ่งการพัฒนาพลังงานไฟฟ้านิวเคลียร์ด้วยแล้ว ไม่เพียงจะมีผลกระทบต่อด้านวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ยังกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกนึกคิดและจิตใจของประชาชนส่วนหนึ่งอีกด้วย เพราะกิตติศัพท์ของการรั่วไหลยังเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวโลกสะพรึงกลัวอยู่

แต่การประชาสัมพันธ์ไม่ใช่สิ่งที่จะผลักดันให้เกิดการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ หากไม่มีการวางแผนไว้อย่างเป็นขั้นตอน และที่สำคัญที่สุดก็คือการสนับสนุนจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่จะนำระบบการประชาสัมพันธ์มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของ กฟผ. นั้น เริ่มแรกจนถึงปี 2534 ไม่ได้มีแผนการดำเนินงานแต่อย่างใด เพราะยังไม่ได้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ขึ้น เมื่อถูกระงับการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่อ่าวไผ่ เมื่อปี 2518 ก็ใช้วิธีให้ข้อมูลความรู้ไปเรื่อย ๆ เท่านั้น จนกระทั่งปี 2535 ได้มีการจัดทำแนวนโยบายและแผนประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ปี 2535 – 2540 ขึ้นมาเป็นแผนหลัก ดังที่ผู้ช่วยผู้ว่าการประจำสำนักผู้ว่าการ อดีตผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ คุณสุพิน ปัญญามาก ได้กล่าวว่า "ก่อนหน้านี้อคือเมื่อปี 2518 รัฐบาลไม่อนุมัติให้ กฟผ. สร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่อ่าวไผ่ ผวก.เกษมฯ ก็ให้หยุดเรื่องนิวเคลียร์ไว้ แต่ให้ทำเป็นความรู้ ทำเอกสารต่าง ๆ แต่ไม่ค่อยต่อเนื่อง พอหลังจากปี 2530 ขึ้นมา การพัฒนาพลังงานไฟฟ้าค่อนข้างจำกัด ด้วยปัญหาของพวก NGO คัดค้านเขื่อนต่าง ๆ ดังนั้น จึงต้องหันมามองนิวเคลียร์กันมากขึ้น จึงเริ่มจัดทำแนวนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้นในปี 2535 – 2540" (สุพิน ปัญญามาก, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

การประชาสัมพันธ์ที่จะมีประสิทธิภาพและบรรลุผลนั้น ไม่ใช่วิเคราะห์เฉพาะการดำเนินงานกิจกรรมของหน่วยงานประชาสัมพันธ์เท่านั้น ต้องวิเคราะห์นโยบายของระดับบริหารด้วย เพราะแม้ว่าหน่วยงานประชาสัมพันธ์จะมีความคิดที่จะทำนั้นทำนี้ แต่หากผู้มีอำนาจสั่งการและกำหนดนโยบายไม่มีนโยบายที่แน่ชัด ไม่สั่งการ หรือมีระเบียบข้อบังคับที่ยืดหยุ่นไม่ได้ การประชาสัมพันธ์ที่ดีก็ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้

เรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก็เช่นกัน นโยบายของรัฐบาลยังไม่แน่ชัด นอกจากจะมีเขียนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ให้ กฟผ. ทำการศึกษาเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่านั้น แต่ผู้ที่ดำเนินการอย่างจริงจังนั้นยังไม่ทราบว่าเป็นใคร และควรจะมีแนวทางอย่างไรเพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติงานตามแผนนี้

“ในช่วงก่อนหน้านี้นี้คือ 2513 – 2532 กฟผ. ไม่เคยมีโครงการ Public Awareness Programme, Public Information and Understanding, Public Participation และ Public Acceptance ซึ่งต่างประเทศเขาทำมั่วเท แม้แต่ระบบ Public Hearing (ประชาพิจารณ์) ก็ไม่มีคนทำงานประชาสัมพันธ์ กฟผ. ก็ไม่เคยไปดูงานเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ไม่เคยได้รับมอบหมายให้ทำแผนหรือโครงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ กฟผ. มุ่งแต่ทางด้าน Engineering – Oriented มากกว่างานด้านการตลาด ซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกและอารมณ์ของประชาชน แต่เมื่อโครงการอ่าวไผ่ถูกระงับไป กฟผ. จึงตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบงานประชาสัมพันธ์สนับสนุนโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งอาจจะได้สร้างหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ควรปูพื้นฐานให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้ง ปี 2533 กฟผ. จึงได้ร่างนโยบายและแผนประชาสัมพันธ์ขึ้นมา” (สุพิณ ปัญญามาก, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

ในช่วงปี 2533 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เสนอคณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ให้ความเห็นชอบในการดำเนินการศึกษาและเตรียมการเบื้องต้นที่จำเป็นในการสำรวจและเลือกที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เหมาะสม เพื่อให้มีความพร้อมในการพิจารณาพัฒนาโครงการนิวเคลียร์ได้ในอนาคต เพราะเรื่องของการที่จะนำเอาเชื้อเพลิงนิวเคลียร์มาผลิตกระแสไฟฟ้าต้องใช้เวลานานทั้งกระบวนการพิจารณา เตรียมการ และเวลาที่ใช้ในการก่อสร้างด้วย ซึ่งแม้ว่าการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในระยะนั้นจะมีมากขึ้นในประเทศไทย แต่ก็ยังมีกระบวนการต่อต้านคัดค้านโครงการนี้อยู่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดกับประชาชน และลดความหวาดกลัวลงให้หมดหรือเหลือน้อยที่สุด เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความรู้เรื่องพลังงานนิวเคลียร์น้อย และมักได้รับข่าวด้านลบของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แต่เพียงด้านเดียว ทำให้เกิด

ความหวาดกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ ถึงแม้จะมีสื่อมวลชนและนักวิชาการบางส่วนเริ่มให้การสนับสนุน เพราะเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หรือประเทศมหาอำนาจทั่วโลกหันมาใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติมากขึ้น แต่ก็ยังมีการต่อต้านจากผู้ที่ยังไม่เห็นด้วยอีกมาก ถึงแม้ว่าในขณะนั้นกลุ่มนักอนุรักษ์ยังไม่ได้ออกโรงอย่างเด่นชัดในการต่อต้าน แต่ก็มีแนวโน้มว่าจะมีการดำเนินการต่อต้านและมีเงินสนับสนุนจากต่างประเทศแน่นอน จึงได้จัดทำแนวนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ปี 2535 – 2540 ขึ้น ซึ่งมีนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังนี้

1. กำหนดแนวทางการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เป็นขั้นตอน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ ยอมรับ ร่วมมือ และสนับสนุน
2. ระดมทรัพยากรบุคคลทั้งภายในการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และภายนอก มาดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประสานสอดคล้องกันทุกขั้นตอน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้วิธีการของการโฆษณามาใช้ในการประชาสัมพันธ์
4. เผยแพร่ข่าวสารของโครงการฯ ต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
5. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ

สำหรับเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์ตามแผนนี้ก็คือ

1. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ และยอมรับถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ภายใน 3 ปี ในช่วงเตรียมโครงการ
2. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือและสนับสนุนภายใน 4 ปี ในช่วงดำเนินโครงการ
3. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ความก้าวหน้าของการก่อสร้างในช่วงงานก่อสร้างใช้เวลา 5 ปี

โดยมีประชาชนกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. นักการเมืองระดับประเทศและท้องถิ่น
2. ข้าราชการ
3. นักวิชาการและกลุ่มผู้นำความคิด
4. สถาบันการศึกษาทุกระดับ และครูอาจารย์
5. ผู้ปฏิบัติงาน กฟผ.
6. กลุ่มอนุรักษ์และคัดค้าน

7. ประชาชนในละแวกที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
8. ประชาชนทั่วไป
9. สื่อมวลชน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ มีบุคคลหลายกลุ่ม ซึ่งก็มีแนวความคิดต่อโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั้งบวกและลบ สำหรับผู้ที่มีแนวคิดเป็นบวกและให้การสนับสนุน มีเหตุผลหลายประการ เช่น คุณวิทยา ตันทสุทธิ บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้มีความคิดสนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพราะ “จากการที่ได้ศึกษาข้อมูลของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาโดยตลอด และได้เคยไปดูงานที่ยุโรปเรื่องนิวเคลียร์ที่ กฟผ. จัด ได้เห็นการปฏิบัติงานจริงแล้ว เห็นว่านิวเคลียร์ทำให้ประเทศมีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งขึ้นมา มีพลังงานที่มั่นคง มีราคาที่ควบคุมได้ แม้ว่าผมจบด้านวารสารศาสตร์ แต่ผมศึกษาเรื่องนิวเคลียร์ถึงข้อดีข้อเสียและนำมาพิจารณา ผมสนับสนุนเต็มที่ เพราะผมเห็นประโยชน์มากกว่าผลเสีย แต่ทั้งนี้สังคมไทยมีเรื่องการเมืองเป็นตัวถ่วงที่สุด เป็นจุดบอดของสังคมไทย เพราะไม่ว่าจะมีโครงการอะไร หากนายกรัฐมนตรีเสียสละแอนอกรับว่าหากเกิดอะไรขึ้นผมตายก่อน ก็ยังไม่เคยมีนายกคนไหนกล้า เพราะกลัวคะแนนเสียงเสีย ดังนั้น การที่จะกล้าตัดสินใจกล้าทำเพื่อประเทศชาติ ก็ยังเลื่อนลงไป โรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะเกิดได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของรัฐบาลซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างหรือไม่ บริหารด้วยอุดมการณ์เพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริงหรือเปล่า ผมว่าโอกาสที่จะสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์สามารถทำได้ทุกเวลา” (วิทยา ตันทสุทธิ, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2542)

นุชา มนตรีเศวตกุล นักจัดรายการคลื่นกรีนเวฟ ผู้มีแนวคิดสนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ได้ให้ความเห็นว่า “โดยความคิดเห็นของผมเห็นด้วยมานานแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสภาพที่ดีมาตลอด ค่อนข้างจะรับได้ แม้ว่าบางครั้งยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนจากรัฐบาลและหน่วยงานในเรื่องของการกำจัดกากกัมมันตรังสีที่กักกัน ซึ่งผมว่าหากมีคำตอบที่ชัดเจนถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และมีแผนการดำเนินงานที่ดีแล้ว การใช้พลังงานนี้ผมเห็นด้วยครับ” (นุชา มนตรีเศวตกุล, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2542)

ส่วนแนวความคิดของสื่อมวลชนที่เป็นลบนั้นมีดังนี้

“ผมว่ายังไม่มีการปลูกฝังเรื่องความรู้ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในไทยมากพอ ทำให้คนไทยที่มีความรู้เรื่องนี้และยังไม่ทราบ รวมถึงไม่เข้าใจด้วยองระบบการทำงาน ข้อดีมีอย่างไร แต่รู้เพียงว่าเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะมีเรื่องอุบัติเหตุเกิดร้ายแรงมาแล้ว และสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่รัฐบาลและหน่วยงาน

กฟผ.เองก็ยังไม่สามารถให้ความชัดเจนได้ สำหรับผมแม้เคยไปดูงานมาแล้ว ผมก็ยังเห็นว่าหากมีโอกาสเลือกพลังงานอื่นมาใช้ก็ควรเลือกก่อนนิวเคลียร์ เพราะผมยังไม่แน่ใจในระบบความปลอดภัยของการรั่วไหลของรังสี รวมทั้งกากกัมมันตรังสีจะไปเก็บที่ไหน เมืองนอกเขาก็ยังแก้ปัญหากันไม่ได้นะครับ" (ดำฤทธิ วิริยะกุล, นักข่าวสายอุตสาหกรรม หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2542)

และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี เกี่ยวกับทัศนคติของการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ จำนวน 2 คน มีดังนี้

"โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่าที่ทราบมีเทคนิคยุ่งยาก เชื่อว่าวิศวกรไทยไม่สามารถควบคุมให้ปลอดภัยได้ เพราะคนไทยมักมีนิสัยไม่ค่อยมีระเบียบ อาจปล่อยปละละเลยในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ และเรื่องนิวเคลียร์นี้เห็นว่าเป็นอันตราย ไม่คุ้ม หากเกิดรังสีรั่วไหล" (วิรัชชา พลัดเมือง, นิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2542)

"เห็นด้วยหากมีการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพราะเท่าที่เคยอ่านเรื่องราวของนิวเคลียร์ในต่างประเทศแล้วก็รู้สึกทำให้มีพลังงานที่มั่นคง ดูจากเมืองไทยมีปัญหาเรื่องการใช้พลังงานจากถ่านลิกไนต์ จากพลังน้ำ ก็ถูกคัดค้านมาตลอด นิวเคลียร์หากนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และรู้จักระวังเรื่องความปลอดภัย โดยเตรียมการป้องกันไว้อย่างชัดเจนและรัดกุม ก็คิดว่าจะได้ประโยชน์จากนิวเคลียร์มากที่สุดทีเดียว" (ณัฐพงศ์ ลดาวรรษ์, นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ ปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2542)

ตามแผนประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ได้แบ่งช่วงของการประชาสัมพันธ์เป็น 3 ช่วง คือ

1. ช่วงเตรียมโครงการ (ขั้นรับรู้ เข้าใจ และยอมรับ)
2. ช่วงดำเนินโครงการ (ขั้นร่วมมือ และสนับสนุน)
3. ช่วงการก่อสร้าง

สำหรับการประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินมาตลอดตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน อยู่ในช่วงแรกคือ ช่วงเตรียมโครงการ ซึ่งเป็นขั้นรับรู้ เข้าใจ และยอมรับ โดยมีสาระการประชาสัมพันธ์ของช่วงนี้คือ

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพภาพของพลังงานไฟฟ้าและพลังงานรูปแบบอื่นในปัจจุบันและอนาคต
2. ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในต่างประเทศ โดยเฉพาะข่าวในเชิงบวกและชี้แจงแก้ไขข่าวเชิงลบ
3. ความรู้เรื่องนิวเคลียร์
4. มาตรฐานความปลอดภัย

จากการรวบรวมเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้พบว่ากระบวนการการใช้สื่อของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตลอดระยะเวลาในระหว่างปี 2530 – 2540 นั้น ไม่ค่อยปรากฏเรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยสื่อต่าง ๆ ที่เสนอจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเท่ากับข่าวอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากความไม่ชัดเจนในนโยบายของรัฐบาลในสมัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาในเรื่องนี้ว่าจะมีแน่นอนหรือไม่ เพราะความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองของไทย เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น นโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก็ผันแปรตามนโยบายของคณะรัฐบาลแต่ละชุดด้วย ประกอบกับการกลัวเสียคะแนนของนักการเมือง ก็ทำให้เกิดการลังเลที่จะตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้น เพราะนิวเคลียร์เป็นเรื่องที่อ่อนไหว มีผลกระทบต่อจิตใจของประชาชน เนื่องจากทุกคนมีภาพประวัติศาสตร์ที่โหดร้ายของ "นิวเคลียร์" อยู่ในใจนับตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง จนกระทั่งมาถึงอุบัติเหตุครั้งร้ายแรงของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิลในรัสเซีย ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวและคัดค้านการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่ตลอดมา ซึ่ง กฟผ. เป็นหน่วยงานที่ขึ้นอยู่กับรัฐ การจะดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหรือแหล่งผลิตใด ต้องให้รัฐบาลเป็นผู้อนุมัติ ดังนั้น เนื่องจากนโยบายที่ไม่แน่นอนของรัฐบาล จึงทำให้ กฟผ. เกิดปัญหาในการดำเนินงาน เพราะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไร ก็คงจะเป็นแค่การให้ความรู้ความเข้าใจไปในกลุ่มเยาวชนและประชาชนไปเรื่อย ๆ ก่อน และจากนโยบายที่ไม่เด่นชัดในเรื่องนี้เอง จึงทำให้ กฟผ. ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมให้ชัดเจนขึ้น จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนขึ้นมาแผนเดียว โดยตั้งหน่วยประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และพลังงานทดแทน อยู่ในฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีบุคลากรเพียง 5 คน ในระยะแรก ซึ่งก็เป็นเจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีอำนาจการบังคับบัญชาในหน่วยงาน ให้มาอยู่ประจำหน่วยนี้ จะเห็นได้ว่าไม่ได้ให้ความสำคัญตั้งแต่การเริ่มจัดตั้งหน่วยงานประชาสัมพันธ์เพื่อรองรับแผนหลักที่ตั้งขึ้น รวมทั้งไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งพอ

“หน่วยประชาสัมพันธ์ที่ตั้งขึ้นมามีคนเพียง 5 คนเท่านั้นในตอนแรก วัน ๆ มีนักศึกษามาขอข้อมูลเอกสาร ก็หมดเวลาแล้ว งานที่ต้องทำก็มีเยอะเยาะ แต่บุคลากรไม่พอ แคมเปญไม่มีอีกต่างหาก จะไปทำอะไรได้ จริง ๆ แล้วหน่วยงานประชาสัมพันธ์โครงการนี้ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญจริง ๆ ต้องสังกัดผู้ว่าการ จะได้มีอิสระในการดำเนินงาน จะขออนุมัติทำอะไรก็ได้โดยตรงกับผู้บริหารสูงสุด ผมจำได้ว่าเมื่อปี 2510 เกาหลี ได้หวั่น เริ่มโครงการนิวเคลียร์พร้อม ๆ กับเรา มีประชาสัมพันธ์ 40 กว่าคน ตอนนั้นเกาหลีกับไต้หวันมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เรียบร้อย ถึงเขามีการต่อต้าน แต่มีน้อย สร้างได้สำเร็จก่อนเรา” (วิโรจน์ ธีระแนว, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

จากที่ผ่านมากการนำเสนอเรื่องราวของโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีอยู่น้อย เพราะเป็นเพียงการให้ข้อมูลความรู้เท่านั้น ไม่ได้เป็นแบบเชิงรุกและทำไม่ต่อเนื่อง แต่เป็นการปูพื้นให้เกิดการรับรู้ (Awareness) ว่าพลังงานไฟฟ้าในอนาคตจะมีการใช้พลังงานนิวเคลียร์ จึงใช้การเสนอข่าวสารข้อมูลในรูปแบบของวิชาการเสียมากกว่า

“นโยบายของรัฐบาลบอกว่าอย่าเพิ่งสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ทำให้เราไม่มีเสรีภาพพร้อมทั้งนโยบายของสำนักงานพลังงานแห่งชาติไม่เห็นชอบ คือพยายามให้เกิดการประหยัด และนิวเคลียร์ยังไม่จำเป็นมาก ให้ใช้พลังงานทดแทนดีกว่า บางครั้งทำให้เกิดความคลุมเครือของข่าวที่เสนอไปจาก กฟผ. เอง ส่วนคนที่บอกว่าไม่รู้เรื่องนิวเคลียร์ก็เพราะเป็นเรื่องวิชาการ ยากที่จะเข้าใจได้ทั้งหมด ข้อมูลที่ให้ก็จะเป็นเล่ม แต่ไม่เป็นข่าว สื่อมวลชนไม่ต้องการอ่านก็เก็บไว้ก่อน หลายคนได้รับข้อมูลจากเราแต่ไม่อ่าน เอาไปเก็บไว้ในห้องสมุด โอกาสที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะเกิดขึ้นได้เมื่อไหร่ นั่นจึงเป็นเรื่องของรัฐบาลกำหนดนโยบายเรื่องนี้ให้เด่นชัดเองว่าจะสร้างไหม และเมื่อไหร่ กฟผ. เป็นเพียงหน่วยงานที่ต้องรอให้รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจ” (สุพิน ปัญญามาก, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

นอกเหนือจากนโยบายของรัฐบาลที่ยังไม่ให้สร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่ กฟผ. ยังคงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนได้รับทราบเรื่องนิวเคลียร์ไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ ตามเป้าหมายของแผนที่ได้วางไว้ว่าให้เกิดการยอมรับเสียก่อน ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้ยังคงต้องอาศัยงบประมาณในการดำเนินการให้เพียงพอ พร้อมกับแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอที่สอดคล้องกับแผนหลักที่ได้ตั้งไว้

“การดำเนินงานของหน่วยทำตามแผนปฏิบัติการที่เขียนไว้ไม่ได้ ก็เพราะเงินงบประมาณมีให้ไม่พอ ทำไปนิดเดียวก็หมดแล้ว เรียงง่าย ๆ ว่าทำแบบสะเปะสะปะ เพราะหากไม่มีเงินจะซื้อสื่อ

เพื่อเผยแพร่เรื่องนิวเคลียร์ก็ทำไม่ได้ รายการวิทยุและโทรทัศน์ก็ทำได้นิดหน่อยไม่ต่อเนื่อง มีเงินก็ทำไม่มีก็ไม่ทำ เรียกว่าแผนสวยหรูแต่ทำไม่ได้หรอกครับ" (วิโรจน์ ธีระแนว, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

ขีดจำกัดเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นได้ว่าทำไมจึงมีการเสนอเรื่องราวของโครงการนี้น้อยมาก ซึ่งจะสามารถพิจารณาได้จากจำนวนสื่อต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการเผยแพร่ออกไป

สื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถจะนำข่าวสาร ข้อเท็จจริง ถ่ายทอดไปยังประชาชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นได้ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน อันเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่หนทางแห่งการประนีประนอมกัน หรือก่อให้เกิดการยอมรับต่อกันด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ภายใต้ประโยชน์ร่วมกัน

ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการนำเอาข่าวสารไปสู่ผู้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องช่องทางการสื่อสารของเวสต์ลีย์และแมคลิน ว่า กฟผ. มีการวางแผนการใช้สื่อมวลชนเพื่อเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบอย่างไร และสื่อมวลชนได้คัดเลือกข่าวสารออกมาเสนอในแง่มุมต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นลบ ทั้ง ๆ ที่ความสัมพันธ์ระหว่าง กฟผ. กับสื่อมวลชนจะมีลักษณะที่ดีก็ตาม

"การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อต่าง ๆ เป็นเรื่องที่สำคัญของการทำประชาสัมพันธ์ เพราะข่าวหรือเรื่องต่าง ๆ ที่เราต้องการเสนอไปยังประชาชนนั้น ต้องผ่านสื่อซึ่งเป็นตัวกลางนำข่าวสารของเราไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งบางครั้งข่าวที่เราส่งไปเราก็หวังว่าสื่อจะเผยแพร่ให้ แต่กลับไม่เสนอออกมา ซึ่งก็อาจจะมียุติหลายอย่าง คือไม่ใช่พวกเรา หรือมีข้อที่น่าสนใจกว่า หรือบางที่ข่าวไม่น่าสนใจเลย แต่ด้วยความสนิท มีสัมพันธ์ดี ข่าวก็ได้รับการเสนอออกไป" (สุพิน ปัญญามาก, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้นำสื่อประเภทต่าง ๆ มาใช้ในกรณีของการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพื่อเป็นการให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ และยอมรับ ซึ่งเป็นเป้าหมายของแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ช่วงแรกของการเตรียมโครงการ ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2534 ถึงปัจจุบัน ก็ยังคงอยู่ในช่วงนี้ เนื่องจากโครงการนี้ยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้าง

กระบวนการใช้สื่อมวลชนสำหรับการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของ กฟผ. มีดังนี้

1. การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง
2. การใช้สื่อโทรทัศน์
3. การใช้สื่อหนังสือพิมพ์
4. กิจกรรมสื่อมวลชนสัมพันธ์

สำหรับแผนประชาสัมพันธ์ด้านพลังงานนิวเคลียร์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจต่อสาธารณชนในวิทยาการพลังงาน โดยเฉพาะพลังงานนิวเคลียร์
2. เพื่อรณรงค์ให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ในการผลิตไฟฟ้า
3. เพื่อให้สื่อมวลชนมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือสนับสนุน เผยแพร่ความรู้เรื่องพลังงานนิวเคลียร์ต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มผู้นำความคิดเห็นในพื้นที่

การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง

สื่อวิทยุกระจายเสียงนับเป็นสื่อสำคัญอีกสื่อหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ของ กฟผ. ดังนั้น สื่อวิทยุจึงถูกใช้เป็นช่องทางเพื่อนำเอาข่าวสารข้อเท็จจริงมาให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้มาก และทุกเพศทุกวัย ทุกกลุ่มคน ทั้งยังสามารถเสนอข่าวสารต่าง ๆ ได้รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพช่องทางหนึ่งในการนำมาใช้เผยแพร่ข่าวสารของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยมุ่งผลกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนส่วนใหญ่โดยทั่วไป

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยใช้เครือข่ายกระจายเสียงของ "รายการไฟฟ้าปริทัศน์" จำนวน 61 สถานีทั่วประเทศ และยังมีการจ้างบริษัทจัดทำรายการวิทยุในรูปแบบของสารคดีสั้น ในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงในเรื่องการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นี้ได้ใช้ช่องทางผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง ดังนี้คือ

1. เครือข่ายรายการ "ไฟฟ้าปริทัศน์"

รายการไฟฟ้าปริทัศน์ เป็นรายการวิทยุซึ่งผลิตรายการและนำเสนอโดยกองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (ในปี 2533 ผลิตโดยกองผลิตโสตทัศนอุปกรณ์) บันทึกเป็นเทปรายการส่งให้ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในจังหวัดต่าง ๆ และสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายทหารทั่วประเทศ ในช่วงปี 2530 – 2540 มีจำนวนสถานีตั้งแต่ 34 สถานี แล้วเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี 2540 จำนวน 61 สถานี

2. รายการข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

กองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จะจัดทำบทความวิทยุตามความเหมาะสมของเหตุการณ์และเวลา ส่งให้แก่ "ศูนย์ผลิตรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย" และฝ่ายข่าวของสถานี เพื่อให้สถานีนำเสนอในรายการภาคข่าวแต่ละช่วง ซึ่งรายการภาคข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจะถูกถ่ายทอดออกอากาศไปยังสถานีวิทยุทุกสถานีทั่วประเทศพร้อมกัน

3. รายการสารคดีสั้น 3 – 5 นาที "ท่องโลกสดใส" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ททบ. ออกอากาศทุกวัน เวลา 12.30 – 13.00 น. ในปี 2537

4. รายการสารคดีสั้น โดยบริษัท ไฮเดฟฟินิชัน จำกัด ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM 94.0 เมกะเฮิรตซ์ เวลา 10.00 น. และสถานีวิทยุ จส. FM 103 เมกะเฮิรตซ์ เวลา 06.45 น. (ปี 2540)

5. รายการสารคดีสั้น 2 นาที "พลังงาน พลังไทย" โดยบริษัท นิกกี้สตูดิโอ ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM 90.0 เมกะเฮิรตซ์ ทุกวันจันทร์-เสาร์ วันละ 6 ครั้ง เวลา 06.15 น., 09.10 น., 11.10 น., 15.10 น., 17.10 น. และ 19.50 น. ในปี 2540

ลักษณะเนื้อหาข่าวสารสำหรับวิทยุกระจายเสียงในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่การดำเนินงานโดยทั่วไปของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เนื้อหาข่าวสารจะมุ่งเน้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. ข่าวสารความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ทั้งในด้านการผลิตกระแสไฟฟ้าและการขยายงาน

2. รายงานความก้าวหน้าการดำเนินการก่อสร้างโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ
3. เสนอข่าวสารความรู้เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าในประเทศ/พลังงานในอนาคต
4. เสนอความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

สำหรับกรณีของการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เผยแพร่ทางสื่อวิทยุกระจายเสียงนั้น จะเป็นการให้ความรู้ถึงลักษณะของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ข้อดี ข้อเสีย ของโรงไฟฟ้าประเภทนี้ ทั้งนี้จะเน้นให้ความรู้ความเข้าใจถึงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นอย่างดีก่อน ซึ่งถือเป็นแนวทางหลักของการประชาสัมพันธ์เรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในทุก ๆ สื่อด้วย ซึ่งคุณสุพิน ปัญญามาก กล่าวว่า

“การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยให้ความรู้พื้นฐานเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แก่สื่อมวลชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากสื่อมวลชนได้ทราบและเข้าใจแล้วก็เป็นผลดีในการสื่อสารออกไปให้ประชาชนได้ทราบ เพราะพอพูดเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ คนจะหวาดกลัวทุกที แม้กระทั่งสื่อมวลชนเองนโยบายใหม่เลยเน้นให้พูดเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ว่านำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างไรมากกว่า” (สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

1. การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงโดยผ่านทาง “รายการไฟฟ้าปริทัศน์”

รายการไฟฟ้าปริทัศน์มีรูปแบบเป็นรายการสาระบันเทิง รูปแบบของรายการคือเสนอความรู้และเพลงประกอบ มีความยาวครั้งละ 30 นาที (มีเพียง 3 สถานี คือ สถานี มอ.สงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา, สถานีวิทยุ วปถ.14 จังหวัดอุดรธานี และสถานีวิทยุ กวส.4 จังหวัดพะเยา ซึ่งมีความยาว 15 นาที)

ส่วนการนำเสนอเนื้อหาในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น ดังที่ได้เสนอแล้วในข้างต้นว่า เกี่ยวกับประเด็นของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้นจะทำในลักษณะดังนี้

1. เสนอข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง มีเหตุผลและหลักฐานอ้างอิงแก่ผู้ฟัง
2. เสนอหลักความคิด (Concept) เกี่ยวกับภาพลักษณ์ที่ถูกต้องของโครงการ เพื่อสร้างหลักความคิดแก่ผู้ฟังเพื่อแก้ความคิดที่เข้าใจผิด
3. เสนอความรู้เกี่ยวกับเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ โดยเน้นเรื่องประโยชน์และประสิทธิภาพของพลังงานนิวเคลียร์แล้วโยงเข้าสู่เรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ลักษณะการผลิตรายการไฟฟ้าปริทัศน์นั้น เนื่องจากมีจำนวนสถานีวิทยุที่ออกอากาศรายการนี้เป็นจำนวนมากถึง 66 สถานี จึงได้จัดทำบทวิทยุ 2 เรื่องต่อสัปดาห์ เว้นแต่กรณีที่สถานีใดสถานีหนึ่งต้องการที่จะเน้นเนื้อหาเฉพาะเรื่องสำหรับให้ออกอากาศในเขตพื้นที่กระจายเสียงตามความเหมาะสมของเหตุการณ์ และวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเพื่อการประชาสัมพันธ์สำหรับกลุ่มเป้าหมาย

สำหรับเนื้อหาที่ให้ออกอากาศในรายการวิทยุไฟฟ้าปริทัศน์สำหรับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ จะมีแนวนโยบายประชาสัมพันธ์กรณีนี้อยู่ ซึ่งเป็นการกำหนดเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะใช้ในการประชาสัมพันธ์สำหรับสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อมวลชนสัมพันธ์ ดังนั้น การใช้สื่อทุกประเภทในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จึงต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ภายใต้นโยบายหลักและนโยบายเฉพาะกิจเดียวกันนั่นเอง จะมีความแตกต่างกันก็ตรงส่วนของวิธีการนำเอาข่าวสารเข้าสู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสื่อแต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่เหมาะสมในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้แตกต่างกันไป

“เนื้อหาของรายการไฟฟ้าปริทัศน์ สรุปได้ว่าเป็นเนื้อหาที่นำเสนอเรื่องราวของพลังงานนิวเคลียร์ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับนิวเคลียร์มากขึ้น ก็จะพยายามเสนอสอดแทรกไปเป็นระยะ ๆ” (ธาดารี ริวเจริญ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2542)

สำหรับเรื่องที่น่าสนใจในรายการไฟฟ้าปริทัศน์ 25 นาทีนั้น สามารถรวบรวมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และพลังงานนิวเคลียร์ที่ได้ออกอากาศเมื่อปี 2538 – 2540 ได้ดังนี้

ปี 2538

เดือนมกราคม

- สัปดาห์ที่ 3 ของเดือน

เรื่องให้ออกอากาศ

- หากประเทศไทยจะต้องมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

เดือนมีนาคม

- สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน

เรื่องให้ออกอากาศ

- เราใช้ชีวิตรอบโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างไร

เดือนพฤษภาคม

- สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน
- สัปดาห์ที่ 3 ของเดือน

เดือนกรกฎาคม

- สัปดาห์ที่ 4 ของเดือน

เดือนธันวาคม

- สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน
- สัปดาห์ที่ 3 ของเดือน

เรื่องที่ออกอากาศ

- นิวเคลียร์ส่งผลกระทบต่อโลกหรือไม่
- ความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

เรื่องที่ออกอากาศ

- ผลดีของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

เรื่องที่ออกอากาศ

- โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นโรงไฟฟ้าพลังความร้อน
- การทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แบบต่าง ๆ

ปี 2539เดือนมกราคม

- สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน

เดือนกุมภาพันธ์

- สัปดาห์ที่ 3 ของเดือน

เดือนเมษายน

- สัปดาห์ที่ 4 ของเดือน

เดือนมิถุนายน

- สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน

เรื่องที่ออกอากาศ

- โรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีประโยชน์อย่างไร

เรื่องที่ออกอากาศ

- แหล่งผลิตความร้อนนิวเคลียร์

เรื่องที่ออกอากาศ

- เพราะอะไรโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จึงได้เปรียบโรงไฟฟ้าอื่น

เรื่องที่ออกอากาศ

- เพราะเหตุใดจึงต้องเลือกสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างรอบคอบ

เดือนกรกฎาคม

- สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน

เดือนพฤศจิกายน

- สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน

ปี 2540เดือนกุมภาพันธ์

- สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน

เดือนมีนาคม

- สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน

เดือนพฤษภาคม

- สัปดาห์ที่ 4 ของเดือน

เดือนกันยายน

- สัปดาห์ที่ 3 ของเดือน

เดือนตุลาคม

- สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน

เดือนธันวาคม

- สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน

เรื่องที่ออกอากาศ

- ผลกระทบนิวเคลียร์กับการป้องกันอันตรายทางธรรมชาติ

เรื่องที่ออกอากาศ

- ส่วนประกอบสำคัญของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

เรื่องที่ออกอากาศ

- ประเทศที่มีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากที่สุดในโลก

เรื่องที่ออกอากาศ

- อายุการใช้งานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

เรื่องที่ออกอากาศ

- กากกัมมันตรังสีไปไว้ที่ไหน

เรื่องที่ออกอากาศ

- โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ รู้จักแล้วไม่กลัว

เรื่องที่ออกอากาศ

- อุตสาหกรรมอาหารนิวเคลียร์

เรื่องที่ออกอากาศ

- พลังงานนิวเคลียร์

"ก็เป็นข้อบกพร่องอยู่อย่างหนึ่งว่า การนำเสนอเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของรายการไฟฟ้าปริทัศน์เมื่อไหรันั้น ขึ้นอยู่กับผู้ดำเนินรายการ ซึ่งน่าจะทำตามแผน โดยต้องมีแผนการออกอากาศเรื่องต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าทุกปี ว่าเดือนนี้จะมีการเสนอเรื่องอะไรบ้าง แต่ในทางปฏิบัติจริงก็ไม่ได้ทำตามแผน เพราะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำแผนล่วงหน้าอย่างจริงจังจากผู้ปฏิบัติ ซึ่งหากทางสถานีวิทยุไม่ได้ระบุมารว่าต้องเสนอแผนงานให้สถานีฯ ทราบก่อนจะขึ้นปีใหม่ โดยต้องส่งแผนการออกอากาศไปให้ ก็จะได้จัดทำแผนการออกอากาศขึ้นมาให้เหมาะสมกับแผนปฏิบัติการที่ระบุไว้ ฉะนั้น จำนวนครั้งที่นำเสนอเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และเสนอเมื่อไหรันั้น กำหนดเองโดยไม่ได้มีหลักเกณฑ์อะไรเลย" (ชาติวีร์ ธีวเจริญ, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2542)

ดังนั้น สรุปได้ว่าเนื้อหาสาระของการเสนอเรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทางรายการไฟฟ้าปริทัศน์ที่ กฟผ. จัดทำนั้น เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก

2. การใช้สื่อวิทยุของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ในการใช้สื่อวิทยุรายการภาคข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นี้ ไม่ค่อยได้จัดทำในรูปของข่าว เนื่องจากเรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ได้มีความคืบหน้าอะไรที่เด่นชัด เพราะเรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ควรจะเป็นรูปของบทความที่ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้มากกว่า ดังนั้น เรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เสนอผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แม้จะอยู่ในภาคข่าวของสถานีก็ตาม แต่เป็นลักษณะของบทความในช่วงท้ายของภาคหลังจากเสนอข่าวไปแล้ว แต่เนื่องจากเรื่องของนิวเคลียร์ได้นำส่งผ่านสื่อมวลชนวิทยุที่ไม่ใช่รายการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเองค่อนข้างน้อย และด้วยข้อจำกัดที่ว่าสื่อวิทยุ นั้นไม่ได้มีการบันทึกเทปและสคริปต์รายการไว้เลย รวมทั้งระยะเวลาในการศึกษาวิจัยนี้เป็นช่วงระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง การปฏิบัติหน้าที่ส่วนนี้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกสื่อมวลชนสัมพันธ์ ซึ่งก็ได้เปลี่ยนแปลงตัวผู้ปฏิบัติงานไปตามระยะเวลาที่ผ่านมา จึงทำให้เกิดปัญหาในการค้นคว้าในด้านที่เกี่ยวกับสื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นอย่างมาก

"จำได้ว่าข่าวเกี่ยวกับนิวเคลียร์ทางวิทยุประเทศไทยของ กฟผ. แทบจะไม่ได้ส่งไป ก็อย่างที่เคยมักบอกว่าเป็นไปได้ของโครงการนี้ยังไม่มีเลย ก็เลยไม่ได้ใช้ช่องข่าวเผยแพร่เรื่องของนิวเคลียร์มากนัก แต่จะเป็นลักษณะของบทความวิเคราะห์ข่าว ก็เพียงไม่กี่ครั้ง ถือว่าน้อยมาก" (รัชนิ ลิ้มยิ่งเจริญ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2542)

3. การใช้สื่อวิทยุเสนอสารคดีสั้น

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เริ่มว่าจ้างบริษัทผลิตสารคดีสั้นเพื่อการประชาสัมพันธ์เรื่องราวของพลังงานต่าง ๆ ในลักษณะที่ให้ความรู้ โดยมีเนื้อหาในการนำเสนอเกี่ยวกับที่มาของพลังงานไฟฟ้าประเภทของโรงไฟฟ้า ประเภทของพลังงานที่ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า รณรงค์ให้รู้จักการใช้และประหยัดพลังงาน ความจำเป็นในการหาแหล่งพลังงาน ปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีนิวเคลียร์ รายการสารคดีสั้นทางวิทยุเพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องนิวเคลียร์มีดังนี้

3.1 รายการสารคดีสั้น 3 – 5 นาที "ท่องโลกสดใส" ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ททบ. ออกอากาศทุกวัน เวลา 12.30 น. – 13.00 น. ในปี 2537

3.2 รายการสารคดีสั้น โดยบริษัท ไฮเดฟฟินิชัน ทางสถานีวิทยุ FM. 94.0 เมกะเฮิร์ตซ์ เวลา 10.00 น. และสถานีวิทยุ จส. FM 103 เมกะเฮิร์ตซ์ เวลา 06.45 น. ในปี 2540

สำหรับเรื่องที่ออกอากาศเนื้อหาของต้นฉบับรายการ (บทสคริปต์) ของทั้งสองรายการนี้ไม่ได้มีการเก็บไว้ เนื่องจากเวลาได้ผ่านไปแล้ว และผู้ที่รับผิดชอบไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการเก็บรักษา จึงไม่สามารถค้นหาได้ รวมทั้งเป็นรายการของบริษัทที่ว่าจ้างผลิตรายการทั้งหมด สัญญาการจ้างไปนานแล้ว ทางบริษัทก็ไม่ได้มีการเก็บต้นฉบับเรื่องที่ออกอากาศได้เลย

"จริง ๆ แล้วการจ้างบริษัทผลิตสื่อวิทยุและโทรทัศน์เพื่อประชาสัมพันธ์เรื่องนิวเคลียร์จะต้องมีมากกว่านี้ ไม่ใช่ทำปีหนึ่งหยุดไปอีกปีหนึ่ง แล้วการจะจ้างหรือไม่จ้างบริษัทก็ไม่ได้ทำตามแผนหรอก ขึ้นอยู่กับว่าเงินงบประมาณเหลือหรือเปล่า บางครั้งอาจจะถูกดึงไปใช้สำหรับโครงการอื่นที่ไม่ใช่นิวเคลียร์ เพราะเห็นว่านิวเคลียร์ไม่สำคัญ ความแน่นอนยังไม่มี ยิ่งตอนนี้แนวโน้มยิ่งเป็นไปได้ยาก ที่บอกว่าต้องทำตาม Action plan แต่ละปีนั้น จริง ๆ แล้วไม่มีหรอก เพราะเป็นการทำตามเงินที่มีมากกว่า เงินหมดก็ทำต่อไปไม่ได้" (วิโรจน์ ธีระแนว, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

3.3 รายการสารคดีสั้น "พลังงานพลังไทย" ความยาว 2 นาที ทางสถานี FM 90.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ทุกวันจันทร์ – เสาร์ วันละ 6 ครั้ง เวลา 06.15 น., 09.10 น., 11.10 น., 15.10 น., 17.10 น. และ 19.50 น. ปี 2540 เนื้อหาของรายการเป็นเรื่องของการให้ความรู้เรื่องพลังงาน และสอดแทรกเรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยเน้นให้ความรู้ความเข้าใจถึงพลังงานประเภทนี้ในแง่ของ

ประโยชน์ทั้งด้านผลิตพลังงานไฟฟ้าและด้านอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น เรื่องของรังสีที่ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ การถนอมอาหาร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องราวของพลังงานนิวเคลียร์ได้ผ่านไปยังผู้ฟังรายการเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดการรับทราบพื้นฐานของพลังงานชนิดนี้ไปในระยะยาว เพื่อต่อไปจะได้สามารถสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นได้ เพราะมีพื้นฐานการรับรู้ของพลังงานนิวเคลียร์อยู่บ้างแล้ว

รายละเอียดการออกอากาศ "สารคดีสั้น พลังงาน พลังไทย"

<u>วันที่</u>	<u>เวลา</u>	<u>เรื่อง而出ออกอากาศ</u>
14 มีนาคม 2540	06.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์ ตอนที่ 1
	09.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์ ตอนที่ 2
	11.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์ ตอนที่ 3
	15.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์ ตอนที่ 4
15 มีนาคม 2540	06.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตอนที่ 1
	09.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตอนที่ 2
	11.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตอนที่ 3
	15.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตอนที่ 4
17 มีนาคม 2540	06.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์กับสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 1
	09.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์กับสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 2
	11.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์กับสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 3
	15.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์กับสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 4
19 เมษายน 2540	15.10 น.	เครื่องปฏิกรณ์ทำหน้าที่อะไร
24 เมษายน 2540	11.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์ พลังแห่งศตวรรษหน้า
	15.10 น.	กากกัมมันตรังสี
25 เมษายน 2540	15.10 น.	เครื่องปฏิกรณ์ทำหน้าที่อะไร
26 เมษายน 2540	11.10 น.	นิวเคลียร์ กับเตรียมพร้อมเพื่อการเริ่มต้น
7 พฤษภาคม 2540	17.10 น.	พลังนิวเคลียร์ยังเป็นที่ต้องการ

14 พฤษภาคม 2540	17.10 น.	สถิติโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั่วโลก
15 พฤษภาคม 2540	17.10 น.	ทำไมถึงต้องมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
16 พฤษภาคม 2540	17.10 น.	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์
17 พฤษภาคม 2540	11.10 น. 17.10	เชื้อเพลิงพลังงานนิวเคลียร์ แผ่นดินไหวโกเบ บทเรียนโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
19 พฤษภาคม 2540	11.10 น.	ประสบการณ์โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ มิฮามา
20 พฤษภาคม 2540	11.10 น.	ถ้าเมืองไทยต้องการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
21 พฤษภาคม 2540	11.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับกากกัมมันตรังสี
23 พฤษภาคม 2540	09.10 น.	เปิดโลกนิวเคลียร์
29 พฤษภาคม 2540	06.10 น.	พลังนิวเคลียร์จากดวงอาทิตย์
3 มิถุนายน 2540	09.10 น. 11.10 น.	เปิดโลกนิวเคลียร์ รัฐบาลได้หวั่นสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โรงใหม่
12 มิถุนายน 2540	17.10 น.	ความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ที่ควรรู้
13 มิถุนายน 2540	09.10 น.	กระแสไฟฟ้าพลูโตเนียม
14 มิถุนายน 2540	11.10 น. 15.10 น.	ความปลอดภัยของเครื่องปฏิกรณ์ นิวเคลียร์แบบแคนดู การแผ่รังสี
19 มิถุนายน 2540	17.10 น.	อาหารยุคนิวเคลียร์
24 มิถุนายน 2540	17.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์

25 มิถุนายน 2540	09.10 น. 17.10	รังสีนิวเคลียร์ ปฏิกิริยาลูกโซ่ นิวเคลียร์
30 มิถุนายน 2540	17.10 น.	นิวเคลียร์ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม
6 สิงหาคม 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์ทดแทน
23 สิงหาคม 2540	15.10 น.	กัมมันตภาพรังสีเกิดอย่างไร
27 สิงหาคม 2540	06.10 น.	พลังงานปรมาณูผลิตไฟฟ้า
28 สิงหาคม 2540	06.10 น.	ฝุ่นกัมมันตรังสี
29 สิงหาคม 2540	06.10 น.	อิเล็กทรอนิกส์
18 กันยายน 2540	06.10 น. 09.10 น.	ประเทศที่มีการผลิตไฟฟ้าจากนิวเคลียร์ มากที่สุด ความปลอดภัยกับการจัดการ กากกัมมันตรังสี
4 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ความเป็นมาของพลังงานปรมาณู
5 ตุลาคม 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์จากปรมาณู
6 ตุลาคม 2540	06.10 น.	รังสี
7 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ปฏิกิริยานิวเคลียร์
8 ตุลาคม 2540	06.10 น. 15.10 น.	พลังงานนิวเคลียร์ ปัจจุบันมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กี่แห่ง ในโลก
9 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ความรู้ความเข้าใจโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
10 ตุลาคม 2540	06.10 น.	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์มีความสำคัญ อย่างไร
11 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ปฏิกิริยาลูกโซ่ นิวเคลียร์

12 ตุลาคม 2540	06.10 น.	เชื้อเพลิงนิวเคลียร์
13 ตุลาคม 2540	06.10 น.	รังสีมีอันตรายหรือไม่
16 ตุลาคม 2540	06.10 น.	สารหน่วงนิวตรอนในโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
17 ตุลาคม 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์เริ่มต้นอย่างไร
18 ตุลาคม 2540	06.10 น.	เราเก็บกากนิวเคลียร์กันอย่างไร
19 ตุลาคม 2540	06.10 น.	การเตรียมพื้นที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์
21 ตุลาคม 2540	06.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในญี่ปุ่น
22 ตุลาคม 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์เพื่อการสำรวจ
23 ตุลาคม 2540	06.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับแหล่งชุมชน
24 ตุลาคม 2540	06.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ปล่อยรังสีในปริมาณน้อย
25 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ปฏิกิริยานิวเคลียร์จากดวงอาทิตย์
26 ตุลาคม 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม
27 ตุลาคม 2540	06.10 น.	แหล่งรังสีอินฟราเรด
28 ตุลาคม 2540	06.10 น.	พลูโตเนียมเพื่อนิวเคลียร์ในญี่ปุ่น
29 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ความปลอดภัยของเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ แคนดู
30 ตุลาคม 2540	06.10 น.	อาหารยุคนิวเคลียร์
31 ตุลาคม 2540	06.10 น.	ระบบการทำงานปฏิกรณ์นิวเคลียร์
2 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	แหล่งผลิตความร้อนของโรงไฟฟ้า
3 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์จากดวงอาทิตย์

6 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์ในอินโดนีเซีย
7 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	รังสีรอบตัวเรา
9 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์ในประเทศต่าง ๆ
10 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	การจัดการกากกัมมันตรังสี
12 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	เราพบกัมมันตรังสีอย่างไร
13 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	พลังเรเดียม
15 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในเบลเยียม
17 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	เทคโนโลยีนิวเคลียร์
18 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	นิวเคลียร์ในฝรั่งเศส
19 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	โรงไฟฟ้าเรนซ์
20 พฤศจิกายน 2540	06.10 น.	เอกซเรย์
30 ธันวาคม 2540	11.10 น.	ความเป็นไปได้ในการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้นในไทย
31 ธันวาคม 2540	06.10 น.	ความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
	15.10 น.	เครื่องปฏิกรณ์ปรมาณู

สรุปเนื้อหาที่นำเสนอเป็นการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักและคุ้นเคยกับเรื่องราวของพลังงานนิวเคลียร์เสียก่อน

"รายการพลังงานพลังไทยนี้ เป็นการเสนอเนื้อหาสาระทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับพลังงานลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า โดยทำเป็นสารคดีสั้นความยาว 2 นาที ออกอากาศวันละ 6 ครั้งทุกวัน ในแต่ละเดือนนั้นก็จะมีการกำหนดเสนอเรื่องที่จะผลิตจากบริษัทมาให้พิจารณา ซึ่งก็จะมีการแทรกเนื้อหาของพลังงานนิวเคลียร์เข้าไปเป็นระยะ ๆ โดยไม่ได้กำหนดว่าจะในช่วงใดแน่นอนแล้ว แต่ว่าคิดว่าควรจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับนิวเคลียร์ ความถี่ห่างก็พิจารณาตามความเหมาะสม ไม่ได้มีหลักเกณฑ์อะไรที่นำเสนอตามช่วงต่าง ๆ เรื่องที่เสนอก็คือเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับนิวเคลียร์ในทุกแง่มุม ไม่ได้

เน้นว่าเป็นโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยเฉพาะ เพราะทาง กฟผ. ก็ต้องการให้มีลักษณะเป็นการให้ความรู้ สำหรับสถานีที่ออกอากาศนี้ก็ถือเป็นสถานีที่คนฟังมาก และจำนวนความบอยถึงวันละ 6 ครั้ง แม้จะเป็นเวลาสั้นแค่ 2 นาที ก็น่าจะเปิดฟังเจอบ้าง เพราะเป็นช่วงต้นก่อนเข้ารายการข่าวแต่ละช่วงของ สถานี แต่ก็ไม่ได้มีการเช็คคนฟังหรือกว่ารับฟังมากนักอยู่แล้วไหน ซึ่งเรื่องนี้ทางบริษัทฯ ก็ไม่ได้ประเมินผล ไว้ เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น” (สุนันทนา อุดมศรี, สัมภาษณ์, 28 เมษายน 2542)

การใช้สื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีศักยภาพสูงที่สุด เพราะสามารถนำเสนอได้ทั้งภาพ การเคลื่อนไหว และเสียง แต่ก็ยังเป็นสื่อที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายซื้อสื่อแพงที่สุดในบรรดาสื่อมวลชนทุกประเภท ด้วย ประสิทธิภาพดังกล่าวนี้ การส่งสารผ่านสื่อโทรทัศน์ไปยังผู้รับสารจึงมีความสำคัญ แต่เนื่องจากเรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นเรื่องที่นโยบายจากรัฐบาลยังไม่ชัดเจน ทำให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จึงไม่สามารถเสนอเรื่องราวของการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เพราะรัฐบาลไม่ได้เปิดเผยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทำให้เป็นการปิดกั้นเสรีภาพของการดำเนินงานของ กฟผ.เอง รวมทั้งนโยบายของ สำนักงานพลังงานแห่งชาติ ไม่สนับสนุนให้เกิดโครงการนี้ด้วย ด้วยสาเหตุนี้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาตามสื่อต่าง ๆ ว่า กฟผ. ไม่มีความชัดเจน มีความคลุมเครือในเรื่องนี้มาตลอด

สำหรับการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์นั้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ใช้สื่อ เผยแพร่ในลักษณะดังนี้

1. รายการสารคดี “ชีวิตสดใสด้วยไฟฟ้า” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี เวลา 21.30 – 22.00 น. ปี 2537 เนื้อหาของรายการจะเป็นเรื่องของพลังงานไฟฟ้าที่มีมากมายหลายประเภท ลักษณะของโรงไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ และแทรกเรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในเชิงให้ความรู้เข้าไปในรายการด้วย
2. รายการสนทนาเรื่องพลังงาน “11 สนทนา” ทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ทุกวันอังคาร เวลา 22.00 – 23.00 น. ปี 2539 – 2540 เนื้อหาของรายการจะเป็นเรื่องราวของพลังงานในแง่มุมต่าง ๆ โดยมีการเชิญแขกรับเชิญมาคุยกันเรื่องของพลังงาน และได้แทรกเรื่องราวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในบางตอน รวมทั้งมีภาพยนตร์เรื่องนิวเคลียร์ของต่างประเทศ ออกอากาศเป็นประจำ

"รายการ 11 สนทนา เป็นรายการที่ กฟผ. สนับสนุน ซึ่งรายการนี้จะเสนอเป็นการพูดคุยกันเรื่องพลังงานทั่ว ๆ ไป และก็จะแทรกเรื่องเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์เข้าไปในบางตอน ไม่ได้เสนอทุกครั้ง แต่จะมีการโยงเรื่องจากพลังงานชนิดต่าง ๆ เน้นเรื่องการให้ความรู้มากกว่า บางครั้งก็จะมีภาพยนตร์สารคดีจากต่างประเทศมาให้ชมในรายการบ้าง เป็นรายการที่เน้นให้ข้อมูลความรู้" (วิโรจน์ ธีระแนว, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

3. รายการสารคดีสั้น 1 นาที "คำถามนี้มีคำตอบ" ทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 วันพุธ-วันพฤหัสบดี เวลา 18.15 – 18.16 น. เป็นรายการที่ให้คนทางบ้านถามมา แล้วเชิญผู้บริหารของ กฟผ. มาตอบข้อคำถามนั้น (ปี 2540)

รายการคำถามนี้มีคำตอบ เป็นรายการสารคดีสั้น 1 นาที ทางช่อง 7 สี เสนออาทิตย์ละ 2 วัน แต่จริง ๆ แล้วเชิญผู้บริหารของ กฟผ. มาตอบคำถามที่ให้พิธีกรคือคุณคันสนีย์ นาคพงษ์ ถามคำถามที่คนทางบ้านถามมา เป็นการกำหนดของ กฟผ. กับบริษัท เองว่าจะเสนอเรื่องอะไรบ้างในแต่ละเดือน แล้วทำเป็นว่าทางบ้านสนใจประเด็นเหล่านั้น ซึ่งทาง กฟผ. ก็จะให้เอกสารแก่ทางบริษัท เพื่อดูประกอบ เช่น วันครบรอบเขต เขื่อน ของ กฟผ. หรือประเด็นสำคัญ ๆ ที่ต้องการชี้แจงประชาชนหรือสิ่งที่อยากให้คนรู้ สำหรับเรื่องเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่าที่ได้เคยออกอากาศมาก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปของพลังงานนิวเคลียร์ เรื่องของรังสีที่นำมาใช้ประโยชน์ เป็นการให้ความรู้โดยวิศวกรผู้รับผิดชอบจากกองวิศวกรรมนิวเคลียร์ ซึ่งเสนอเป็นระยะ ๆ มากกว่า ไม่บ่อยครั้งนักหลาย ๆ เดือนก็เสนอเรื่องนี้สักที (สำหรับปี 2540) คนดูก็อาจจะได้ดูบ้างไม่ได้ดูบ้าง เพราะเป็นเวลาสั้น ๆ เพียงสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แถมเรื่องเกี่ยวกับนิวเคลียร์นับว่าพูดถึงน้อยมาก กฟผ. ก็คงจะไม่หวังผลอะไรมากเพียงแต่ต้องการให้คนรู้ข้อมูลทั่ว ๆ ไปเท่านั้น เพื่อให้ไม่ลืมนั่นไม่ได้เน้นว่าเป็นเรื่องสำคัญ (สุณิสรา สวัสดิรักษา, กรรมการผู้จัดการบริษัท มาจอร์ตี, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2542)

4. รายการสารคดีสั้น 2 นาที "โลกเขียวฟ้าใส" ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ทุกวัน เนื้อหาของรายการเป็นการให้ความรู้ที่มาของพลังงานไฟฟ้า ธรณีรังสีให้รู้จักแหล่งต้นพลังงานไฟฟ้าที่ลดน้อยลง ข้อจำกัดของพลังงาน การพัฒนาแหล่งพลังงาน ปฏิกิริยาจิตสำนึก เป็นการหาแหล่งต้นพลังงานทดแทน และปูพื้นฐานความเข้าใจในเทคโนโลยีนิวเคลียร์

"การเสนอเนื้อหาของสารคดีสั้นโลกเขียวฟ้าใสของช่อง 9 เสนอทุกวัน เป็นเรื่องเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าทั่ว ๆ ไป แล้วก็เสริมเรื่องนิวเคลียร์เข้าไป เพราะเป็นแหล่งพลังงานชนิดหนึ่ง น่าจะปูพื้นฐานนิวเคลียร์ให้คนดูทราบได้บ้าง เรามีเงินจ้างน้อยก็ค่อย ๆ แทรกไปในรายการที่มีอยู่แล้วนั่นแหละ

ครบ ซึ่งจะให้เสนอเรื่องนิวเคลียร์ทั้งหมดก็คงจะทำได้ยาก" (วิโรจน์ ชีระแนว, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

สรุปเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่เสนอโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยนั้น มีจุดมุ่งหมายให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของพลังงานนิวเคลียร์ เป็นการปูพื้นฐานก่อน

การใช้สื่อหนังสือพิมพ์

สำหรับสื่อหนังสือพิมพ์ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเลือกเสนอเรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ มีลักษณะดังนี้

1. ข่าวแจก (press release)
 2. บทความ
1. ข่าวแจก (press release)

ข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ในช่วงปี 2530 – 2540 นั้น จากการรวบรวมเอกสารข้อมูล และจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ส่งจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำนวน 10 ชิ้น ดังนี้

<u>ปี พ.ศ.</u>	<u>จำนวนชิ้น</u>
2530	-
2531	-
2532	-
2533	-
2534	-
2535	2
2536	7
2537	-
2538	-
2539	-
2540	1

เมื่อมีกระแสเหตุการณ์เกิดขึ้น หรือมีเรื่องราวข่าวสารที่จะต้องชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบ การทำข่าวแจกถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถชี้แจงหรือสื่อสารถึงประชาชนได้โดยผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์ แต่กรณีเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นี้ กฟผ. จะไม่ค่อยได้ทำข่าวแจกออกไปบ่อยนัก ทั้งนี้ การที่ กฟผ. จะชี้แจงอะไรออกไปก็ตามเป็นสิ่งที่ต้องชัดเจนและแน่นอนเสียก่อน ซึ่งต้องดูจากนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก สำหรับวิธีการก็จะส่งข่าวเรื่องนี้ไปให้หนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ซึ่งจะได้ลงหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับบรรณาธิการข่าวของแต่ละฉบับพิจารณา

“ข่าวเกี่ยวกับนิวเคลียร์เท่าที่ผ่านมาในช่วงที่รับผิดชอบหน้าที่หัวหน้าแผนกสื่อมวลชนสัมพันธ์ ก็มีอยู่บ้างที่ส่งไปให้หนังสือพิมพ์ ก็จะได้ลงเกือบทุกฉบับ แต่เนื่องจากนาน ๆ ถึงจะมีประเด็นข่าวในเรื่องนี้เสียทีก็เลยทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ไม่ค่อยได้นำเสนอ นโยบายจากรัฐบาลเป็นสิ่งสำคัญที่ กฟผ. ต้องฟัง เพราะ กฟผ. เป็นหน่วยงานของรัฐที่จะดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหรือแหล่งผลิตอะไรต้องรอให้รัฐบาลอนุมัติก่อน เรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก็เหมือนกัน รัฐบาลไม่กล้าตัดสินใจลงไป เพราะกล้า ๆ กลัว ๆ กฟผ. จะทำอะไรได้ก็ต้องรอ บางครั้งจึงดูเหมือน กฟผ. อยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรเลย หรือไม่ก็ไม่มีอะไรชี้แจงอะไรที่คลุมเครือไม่ชัดเจน” (รัชนี ลิ้มยิ่งเจริญ, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2542)

2. บทความ

บทความที่ กฟผ. ได้ส่งไปลงตามสื่อหนังสือพิมพ์นั้นก็ทำบ้างเป็นครั้งคราวแล้ว ซึ่งการลงบทความทางสื่อหนังสือพิมพ์นั้น หนังสือพิมพ์เห็นความสำคัญของข่าวหรือมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลก็จะลงให้ หรือบางครั้งต้องเป็นการซื้อหน้าของหนังสือ

ตัวอย่างของบทความเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ลงทางหนังสือพิมพ์ด้วยการซื้อสื่อในหนังสือชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเป็นบทความในรูปแบบที่เป็นวิชาการเกี่ยวกับนิวเคลียร์ในแง่มุมต่าง ๆ ในคอลัมน์ “พลังงาน นิวเคลียร์เทคฯ” ซึ่งลงในหนังสือชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ปี 2535 – 2537

“พลังงานนิวเคลียร์ ดูเหมือนว่าจะเป็นพลังงานที่มีคุณภาพมากที่สุด และนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่ออะไรหลาย ๆ อย่างในโลก ทั้งที่เป็นคุณและโทษ มนุษย์เราต้องใช้ความพยายามกันอยู่หลายปีกว่าที่จะค้นพบคุณสมบัติพิเศษ ซึ่งได้แก่ พลังงานอันมากมายมหาศาลของพลังงานนิวเคลียร์

และด้วยวิทยาการที่ก้าวหน้า ประกอบกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้ มนุษย์สามารถพัฒนานำเอาพลังงานนิวเคลียร์มาใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ของการทดแทนการใช้ทรัพยากรพลังงานชนิดอื่น ๆ ดังเช่น แก๊สธรรมชาติ น้ำมัน และถ่านหิน" (ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์, กุมภาพันธ์ 2535)

คุณรัชนี ลิ้มยิ่งเจริญ ได้ให้สัมภาษณ์เรื่องการเสนอบทความโดยการซื้อหน้าหนังสือ พิมพ์ว่า "ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ เป็นหนังสือเก่าแก่ที่เราู้จักว่านักเรียนชอบอ่านกัน เพราะเป็นหนังสือ ประเภทความรู้ เราก็เลยซื้อหน้าคอลัมน์ "พลังงาน นิวเคลียร์เทค" ตั้งแต่ปี 2535 - 2537 ลงเรื่อง นิวเคลียร์โดยเฉพาะ แต่เป็นการให้ความรู้เรื่องพลังงาน เพราะเราถือนักเรียนหรือเยาวชนคือกลุ่ม เป้าหมายที่จะต้องให้เกิดการรับรู้เรื่องนิวเคลียร์ให้ดีเสียก่อน ค่อย ๆ ซึมไปในหมู่เด็ก ๆ เพราะเด็กหรือผู้ หนึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการประชาสัมพันธ์เรื่องของนิวเคลียร์ การซื้อหน้าลงในหนังสือฉบับ อื่น ๆ เราก็ไม่ค่อยได้ทำ เพราะต้องดูกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งงบประมาณสำหรับการซื้อสื่อต่าง ๆ ก็ไม่ได้ มีมากมาย สื่ออื่น ๆ ที่ได้มีเรื่องของนิวเคลียร์เสนอออกไปก็เหมือนเป็นของแถม ไม่รู้ว่าจะเอาอะไรมา เสนอก็เติมเรื่องนิวเคลียร์ไปสักหน่อย"

บทความอีกประเภทหนึ่งที่สื่อหนังสือพิมพ์ลงเผยแพร่ด้วยความน่าสนใจของ ประเด็นข่าว ดังตัวอย่าง

"จากอิโรชิมา...ถึงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ (1) การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับความปลอดภัยของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น รัฐบาลญี่ปุ่น และ เอกชนได้ขอความช่วยเหลือจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และนิตยสารต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งสื่อเหล่านี้จะเสนอทั้งข้อดี และข้อเสีย และความจำเป็นที่ต้องสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้นในอนาคต..." (มติชนรายวัน, บทความ, 16 กรกฎาคม 2535)

"การส่งบทความไปลงตามหนังสือพิมพ์นั้นไม่ใช่จะหวานสงไป แต่เราเลือกส่ง เฉพาะหนังสือพิมพ์ที่เราคุ้นเคยสนิทสนม เพราะรู้ว่าได้ลงแน่ เพราะความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น มติชน หรือสยามรัฐ ที่อื่นบางครั้งส่งไปก็ไม่ค่อยได้ลง อาจเป็นเพราะเขาไม่เชี่ยวชาญแล้ว หรือไม่เห็นว่าสำคัญ อะไร ยิ่งไงก็คงยังไม่สร้าง แต่ฉบับที่ลงให้อย่างมติชน เราถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์คุณภาพ อย่างน้อย กลุ่มคนอ่านก็เป็นระดับที่น่าจะเข้าใจเรื่องนิวเคลียร์บ้าง หรือได้รับข้อมูลสองทาง ดีกว่าไม่เห็นด้วย อย่างเดียว" (รัชนี ลิ้มยิ่งเจริญ, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2542)

จากจำนวนข่าวและบทความที่ค้นหาได้ รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านนี้ สรุปได้ว่า ข่าวและบทความที่ กฟผ. เสนอออกไปทางสื่อหนังสือพิมพ์นั้นมีจำนวนน้อย บางปีไม่มีการเสนอเรื่องนี้เลย ทั้งนี้ก็เป็นเพราะ กฟผ. ไม่ได้มีเสรีภาพในการดำเนินงานด้านนิวเคลียร์อย่างแท้จริง ต้องดูตามนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก และจากการที่ต้องรอนโยบายของรัฐบาลนี้เอง จึงทำให้ไม่ค่อยมีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องนิวเคลียร์ นอกจากนี้จะเกิดกระแสขึ้นมา ก็จะมีการเสนอข่าวสารออกไปเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจโดยการส่งบทความไปเผยแพร่ตามหนังสือพิมพ์เป็นระยะ ๆ เท่านั้น นอกจากนี้งบประมาณที่ใช้สำหรับการซื้อพื้นที่สงบความเรื่องนิวเคลียร์ให้ประชาชนได้รับทราบก็มีอยู่ไม่มาก ดังที่คุณวิโรจน์ ธีระแนว กล่าวว่า "เงินไม่มีจะไปทำอะไรได้ แผน Action plan ถึงมีจริง แต่ทำได้เพียงสัก 10 เปอร์เซ็นต์ ก็เพราะเงินสำหรับโครงการเผยแพร่นิวเคลียร์ไปใช้งานอื่นหมดที่ไม่ตรง หรือไม่ก็ไปให้กับรายการที่ขอมาโดยตรงกับผู้บริหาร ก็ไม่ตรงตามแผนที่วางไว้" (วิโรจน์ ธีระแนว, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

กิจกรรมสื่อมวลชนสัมพันธ์

นอกจาก กฟผ. จะใช้สื่อมวลชนวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เพื่อการทำประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แล้ว ยังมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนด้วย ซึ่งจากที่ผ่านมาได้มีการสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนที่เป็นทางการคือ การจัด press tour เนื่องจาก เมื่อปี 2539 ได้เกิดความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขึ้นมาอีกครั้ง คือเมื่อรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ มีมติให้สานต่อการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้จำนวน 21 คน มีนายยิ่งพันธ์ มนะสิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เป็นประธาน และตัวแทนจาก กฟผ. นักวิชาการ กลุ่มนักอนุรักษ์ เป็นคณะกรรมการ ในครั้งนี้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้จัด press tour นำสื่อมวลชน คณะกรรมการข้าราชการ และผู้นำท้องถิ่น ไปดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในต่างประเทศ จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

(1) 21 เมษายน – 2 พฤษภาคม 2539 นำอนุกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการลำตะคองแบบสูบกลับ และสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 22 คน ดูงานก่อสร้างโรงไฟฟ้าแบบสูบกลับ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โรงไฟฟ้าระบบน้ำผ่าน และกิจการด้านไฟฟ้าอื่น ๆ ที่ประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และออสเตรีย (ภาคผนวก ข)

(2) 12 – 25 พฤษภาคม 2539 นำคณะผู้สื่อข่าวส่วนกลาง จำนวน 20 คน ดูงานก่อสร้างโรงไฟฟ้าแบบสูบกลับ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โรงไฟฟ้าแบบถ่านหิน และการติดตั้ง FGD รวมทั้งการปรับปรุงโรงไฟฟ้าใหม่ ๆ ที่ประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย และเยอรมนี (ภาคผนวก ค)

(3) 11 – 23 มิถุนายน 2539 นำคณะสื่อมวลชนและคณะเจ้าหน้าที่จังหวัดราชบุรี จำนวน 25 คน ดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โรงไฟฟ้าพลังความร้อน ที่ติดตั้งระบบ FGD โรงไฟฟ้าระบบสูบน้ำกลับ และโรงไฟฟ้าใหม่ ๆ ที่ประเทศฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย และเยอรมนี (ภาคผนวก ง)

(4) 24 สิงหาคม – 7 กันยายน 2539 นำคณะสื่อมวลชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 20 คน ดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โรงไฟฟ้าพลังความร้อน ที่ติดตั้งระบบ FGD โรงไฟฟ้าระบบสูบน้ำกลับ และโรงไฟฟ้าใหม่ ๆ ที่ประเทศสวีเดน ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรีย และเยอรมนี (ภาคผนวก จ)

จากการนำสื่อมวลชนและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ไปดูงานครั้งนี้ ถ้าจะวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการคัดเลือกผู้ไปดูงานแต่ละครั้งจะเห็นว่า การนำสื่อมวลชน ข้าราชการ ผู้นำความคิด ผู้นำท้องถิ่น ไปดูงานทั้ง 4 ครั้งนี้ ไม่ได้มุ่งที่การดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการถวามการดูงานโรงไฟฟ้าประเภทอื่น ๆ ไปด้วย และจากรายชื่อบุคคลที่ไป บางคนก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องของนิวเคลียร์เลย สื่อมวลชนบางคนไม่ใช่บุคคลที่จะมาเป็นผู้ถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองเห็นมาจากของจริง เรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ให้ประชาชนได้รับทราบมากขึ้น เพราะไม่ได้มีชื่อเสียงหรือมีบทบาทของการเป็นที่ยอมรับในฐานะคอลัมนิสต์จากหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพดึงดูดผู้อ่านได้ รวมทั้งผู้สื่อข่าวบางคนก็ไม่ได้กลับมาแนะนำเสนอเรื่องของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เลยก็มี ดังที่คุณสนมพร จิมเฉลิม กล่าวว่า "ช่อง 3 ให้ผู้สื่อข่าวไปดูงานนิวเคลียร์ที่ต่างประเทศกับ กฟผ. แต่พอกลับมาเขาก็บอกว่าไม่เห็นมีอะไร และก็ไม่ได้เสนอข่าวนี้ออกมาเลย เวลา กฟผ. เชิญคนไปก็เชิญนักข่าวเอง ทาง บก. ไม่รู้เรื่อง และการที่นักข่าวเขายังเด็ก แต่ถูกเชิญไป เราจะไม่ให้ไปก็ปิดโอกาสของเด็ก แต่พอไปแล้วหน่วยงานที่เชิญไปจะไม่ได้อะไรตอบแทน เสียเงินเปล่า ฉะนั้น เวลาเชิญคนนักข่าวไปก็ต้องดูด้วยว่าเหมาะสมหรือเปล่า" (สนมพร จิมเฉลิม, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2542)

ผลของการเดินทางไปดูงานครั้งนี้ได้ประมวลทัศนะของสื่อมวลชนบางท่านไว้ดังนี้

“การพาไปดูงานถึงสถานที่จริงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในความคิดที่ดีที่สุด แต่น่าจะเน้นจุดใดจุดหนึ่งไปเลย ไม่ใช่เป็นการแถมดูงานโรงไฟฟ้าประเภทอื่นไปด้วย เพราะแทนที่เราจะมุ่งจุดสนใจไปที่นิวเคลียร์ก็ต้องแบ่งเฉลี่ย หลายประเด็นนัก นักข่าวก็อาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นหลักที่ กฟผ. ต้องการอย่างแท้จริง สำหรับผมนั้นไม่ค้ำอยู่แล้วเรื่องนิวเคลียร์ แต่คิดว่า กฟผ. น่าจะต้องทำความเข้าใจกับประชาชนให้มากกว่านี้ ซึ่งจะทำให้หรือเปล่านั้นต้องมีปัจจัยมากมาย เพราะหาก กฟผ. ลุยเต็มที่รัฐบาลไม่กล้า ผมก็ว่ายังยากอยู่ดี” (กัมแพง ภริตานนท์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2542)

คุณดำฤทธิ วิริยะกุล ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า “ผมไม่เคยได้รับข่าวข้อมูลนิวเคลียร์จาก กฟผ. เลย อาศัยอ่านเอาตามข่าวต่าง ๆ แต่เผชิญได้ไปดูงานนิวเคลียร์ที่ยุโรป ผมว่าขนาดไปดูถึงที่แล้วก็มาเปรียบเทียบกับไทยไม่ได้หรอก เพราะความรู้พื้นฐานของคนไทยยังไม่มากพอ ไม่มีการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ คนยังไม่รู้ไม่เข้าใจอีกเยอะ ผมเองก็ยังคงคลั่งคลงใจอยู่เรื่องการควบคุมความปลอดภัย เพราะมาตรการต้องเข้มงวดอย่างหนัก หากเกิดอุบัติเหตุมันจะมีผลต่อทั่วโลกนะ ไม่ใช่ไทยประเทศเดียว พอกลับมาผมก็มาเขียนให้นะ แต่จะเป็นการให้ข้อมูลว่าไปที่ไหนมาบ้าง เป็นอย่างไรในแต่ละที่ ก็ยังไม่เขียนเชียร์ว่าควรสร้างหรือไม่ ผมว่ายังไม่พร้อม” (สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2542)

คุณวิทยา ตันตสุทธิ์ คอลัมนิสต์อาวุโส หนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้กล่าวว่า “การไปดูงานจริงถึงที่ผมว่ามันสุดยอดอยู่แล้ว ได้เห็นการปฏิบัติงานจริง ได้เห็นเตาปฏิกรณ์จริง ได้เห็นระบบส่งกำลังต่าง ๆ นานา และการพาไปดูงานนี้ต้องมีความคิดไม่ต่อต้านนะ เป็นกลางก็ยังดีกว่า เพราะคนต่อต้านจะไม่เปิดทั้งสองด้าน เค้จะปักใจ แล้วพรรคพวกเค้ก็ไม่ยอมให้เปลี่ยนด้วย พวกนี้จะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง พวก NGO เมืองไทย ผมว่าทำงานมีเป้าหมายคือรับเงิน แล้วสร้างบุคคลขึ้นมาเป็นผู้นำ เพื่อมีชื่อเสียงในสังคม เพื่อนำไปสู่ระบบการเมืองนอกระบบ ซึ่งวิธีการนี้ผิดมาก ทำให้ระบบดี ๆ ของเราถูกทำลายมาตลอด พวก NGO ดี ๆ มีเยอะ เค้จะทำงานจริง ช่วยเหลือสังคมไปจนตายยังไม่มีใครรู้จักเค้เลย ในส่วนตัวผม ผมเห็นด้วยมาตลอดนะเรื่องนิวเคลียร์ เพราะหากมีแล้วจะเกิดความมั่นคงทางด้านพลังงาน ซึ่งก็จะทำให้อีกดีขึ้นตามไปด้วย ผมเขียนเชียร์มาตลอดอยู่แล้ว ซึ่งก็ดูกระแสนะว่ามีอะไรเกิดขึ้นตอนไหน พอไปดูงานกลับมาก็มาเขียนเล่าให้คนอ่านได้รู้ข้อมูลที่ถูกต้อง” (สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2542)

สำหรับคุณนุชา มนตรีเศวตกุล นักจัดรายการเพลงคลื่นกรีนเวฟ ซึ่งได้เดินทางไปดูงานนิวเคลียร์ต่างประเทศ เช่นเดียวกัน ได้แสดงความคิดเห็นว่า “เรื่องของนิวเคลียร์ผมว่าน่าสนใจครับ ตัวผมเองแต่ก่อนก็ไม่เคยได้รับข้อมูลจาก กฟผ. เลย ได้แต่จาก พปส. แต่พอตอนหลังได้รับเชิญไปดู

นิวเคลียร์ ก็แปลกใจเหมือนกันว่าทำไมถึงเลือกกรีนเวฟ ก็ได้ทราบว่ามีนโยบายให้สายสิ่งแวดล้อมได้ไปดูงานนิวเคลียร์บ้าง เพราะจะได้เข้าใจและต่อต้านน้อยลงหรือเลิกต่อต้านไป ที่จริงกรีนเวฟเป็นคลื่นสิ่งแวดล้อม เราก็จะพูดเรื่องทั่ว ๆ ไป ไม่เชียร์ไม่หนุนใคร เน้นให้ข้อมูลที่ประโยชน์ต่อประชาชนเป็นสำคัญ กลับมาผมก็มาเล่าให้แฟนรายการฟังระยะหนึ่ง แล้วก็ไม่ได้พูดต่อ เพราะสถานการณ์เศรษฐกิจหลังจากนั้นเปลี่ยนไป คงจะยังไม่ได้สร้างในระยะเวลาใกล้ ๆ นี้" (สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2542)

คุณวิโรจน์ ประกอบพิบูลย์ บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้แสดงความคิดเห็นว่า "ผมว่าเมืองไทยยังต้องหันมาดูว่าเราใช้พลังงานกันคุ้มค่าหรือเปล่า แทนที่จะหนุนให้ประชาชนใช้ไฟฟ้ากันมาก ๆ โดยไม่ได้ดูประสิทธิภาพของการใช้ เป็นการเผาผลาญพลังงานไปทุกวัน จากที่ผมได้ไปดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ผมว่าเป็นความคิดที่ถูกต้อง เพราะได้เห็นของจริง แต่ทั้งนี้ต้องมีแผนรองรับว่าหากจะพาสื่อมวลชนไปแล้วกลับมาจะทำอะไร ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนได้แค่ไหน ที่สำคัญการจะให้คนยอมรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งต้องใช้เวลา ดังนั้น เรื่องของนิวเคลียร์ การพาคนเห็นด้วยไปจะถูกต่อต้านที่สุด เพราะยังเพิ่มความเข้าใจในด้านดีมากขึ้น ส่วนตัวผม ผมว่าเมืองไทยยังไม่เหมาะกับพลังงานชนิดนี้ น่าจะมีทางหาพลังงานทดแทนอื่นมาใช้ และผมว่ากว่าจะได้สร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์คงอีกนาน เพราะตอนนี้เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ไฟฟ้าเหลือใช้ พอถึงเวลาจะสร้างจริง ๆ ได้พลังงานประเภทอื่นอาจจะเหมาะสมกว่าก็เป็นได้" (สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2542)

จากทัศนคติต่าง ๆ ของสื่อมวลชนที่เดินทางไปดูงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ สามารถสรุปได้ว่า การที่ กฟผ. จะจัดกิจกรรมใดก็ตามที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนนั้น ต้องมีการวางแผนให้เหมาะสม มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน รวมทั้งมีการวัดผลด้วยว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ในกิจกรรมนั้น ๆ รวมทั้งต้องมีการสานต่อกิจกรรมเหล่านั้น เพื่อให้ผลยังคงดำเนินไปในระยะยาว ซึ่งต้องมีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่จะต้องพิจารณาประกอบ สำหรับการไปดูงานทั้ง 4 ครั้งนี้ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จคุ้มค่างบประมาณที่ต้องเสียไป ทั้งนี้ คุณวิโรจน์ อีระแนว ได้ให้ความคิดเห็นว่า "เรื่องของการไปดูงานครั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็สื่อมวลชนหรือบุคคลที่ไป press tour ทั้งหมด รวมทั้งทุก ๆ เรื่องของ press tour ทางหน่วยประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเลย มีหน้าที่เพียงแคเตรียมเอกสารแจกไว้ให้เท่านั้น การจะจัดใครไปบ้าง แม้ว่าจะมีสื่อมวลชนบางคนกลับมาเขียนเรื่องทีไปดูมาแล้วลงตามคอลัมน์ต่าง ๆ แต่ผมก็คิดว่าไม่คุ้มกับเงินที่ต้องเสียในครั้งนั้น เพราะถ้าจะพาคนไปดูงานเสียเงินมาก ๆ แล้ว ต้องให้คุ้มกว่านี้ คนไปแล้วกลับมาทำอะไรให้เป็นผลต่อนิวเคลียร์เพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ เพราะสื่อมวลชนทุกคนที่ไปเชื่อว่ากลับมาพูดเรื่องนิวเคลียร์ทุกคนเสียเมื่อไหร่ นักข่าวโทรทัศน์บางช่องไปแล้วก็ไม่กลับมาทำข่าวต่อ" (สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2542)

กระบวนการใช้สื่อมวลชนของ กฟผ. ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ดำเนินการในทุก รูปแบบ แต่ไม่ได้มีความต่อเนื่อง รวมทั้งไม่ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การจัดบุคลากรที่ไม่เหมาะสมและเพียงพอ เงินงบประมาณที่จำกัด และการไม่ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อมวลชนเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการนี้เท่าที่ควร การไม่ระดมสรรพกำลังอย่างจริงจังกับหน่วยงานภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานไฟฟ้า หรือแม้แต่ประชาชน รวมทั้งขีด จำกัดของการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล และเป็นเรื่องที่ย่อมนไหวมาก เพราะมีผลกระทบต่อประชาชน เนื่องจากมีภาพความน่ากลัวของนิวเคลียร์อยู่ในใจ จึงสรุปได้ว่า กระบวนการใช้สื่อมวลชนของ กฟผ. ในการให้เกิดการรับรู้และยอมรับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งจากการที่ กฟผ. ไม่ประสบความสำเร็จในกระบวนการใช้สื่อมวลชน ด้วยปัจจัยข้างต้นนี้ จึงมีส่วนทำให้สื่อมวลชนวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ไม่ได้แสดงบทบาทของตนเองคือการสร้างความรู้ความเข้าใจ สนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ จนเกิดเป็นวาระ ข่าวสารขึ้น เพื่อให้ประชาชนยอมรับการจัดตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ในที่สุด